

Zlatovrana (*Coracias garrulus*) Foto: Markus Varesvuo

ZAŠTITIMO NAŠE PTICE

Wings across the Balkans Krilima preko Balkana

Wings across the Balkans međunarodni je projekt koji Udruga BIOM provodi u Hrvatskoj. Voditelj projekta je organizacija BirdLife International, koja na globalnoj razini unaprjeđuje i promovira zaštitu ptica, a ostali sudionici su nevladine organizacije iz regije, koje se također bave zaštitom prirode i ptica.

Ciljevi projekta su: podizanje razine zaštite okoliša i biološke raznolikosti u Republici Hrvatskoj, jačanje uloge i kapaciteta nevladinih udruga u zaštiti i upravljanju prirodnim vrijednostima te izobrazba i umrežavanje nevladinih udruga.

Partneri u projektu su: Hrvatsko ornitološko društvo, Naše ptice iz Bosne i Hercegovine, Centar za zaštitu i proučavanje ptica iz Crne Gore, Društvo za zaštitu i proučavanja ptica Srbije, Liga za ornitološku akciju Srbije, Makedonsko ekološko društvo i Društvo za opazovanje in proučavanje ptic Slovenije.

Projekt je financiran od strane Europske Komisije posredstvom predpristupnih fondova - Instrument of Pre-Accession Assistance (IPA), kao dio „Partnerskih aktivnosti“ programa IPA 2008 Civil Society Facility - i sufinanciran od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti Republike Hrvatske.

Wings Across the Balkans

Zaštita ptica

Često se postavlja pitanje zašto je uopće potrebno zaštititi ptice? Prije svega, ptice su dio čovjekova prirodnog okoliša i ukoliko sačuvamo visoku razinu raznolikosti ptica to znači da je naš okoliš u zdravom stanju. Pticama tako pripada uloga pokazatelja kvalitete okoliša, što je prepoznato od strane zakonodavaca u Hrvatskoj i u Europi.

Prema Zakonu o zaštiti prirode u Hrvatskoj su skoro sve vrste ptica zaštićene ili strogo zaštićene, dok je Europska Unija još 1979. proglasila Direktivu o pticama - prvi veći europski zakon u području zaštite prirode.

Vjetroelektrane su nova prijetnja pticama i od njih strdavaju prije svega grabljivice. Zbog toga je potrebno vjetroelektrane prikladno prostorno razmjestiti.

Crvenonoga vjetruša (*Falco vespertinus*), globalno ugrožena vrsta, u Hrvatskoj je prisutna kao preletnica

Ugroženost ptica

Danas su ptice ugrožene na bezbroj načina, ali najistaknutije prijetnje čine uništavanje i fragmentacija staništa. Intenzivirano gospodarenje prirodnim dobrima (šumarstvo i ribarstvo) i poljodjelstvo također imaju negativan utjecaj na ptice.

Lokalno su izraženi fenomeni krivolova te trovanja grabljivica i lešinara, a u novije vrijeme i krivo postavljene vjetroelektrane duž naše obale. Od nekoć 244 vrste koje su se gnijezdile na području Hrvatske, danas je preostalo malo više od 230 vrsta.

Udruga BIOM

Udruga za biološka istraživanja - BIOM nevladina je organizacija koja se zauzima za višu razinu zaštite prirode i okoliša u Hrvatskoj. Smatramo da je Hrvatska jedna od najbogatijih zemalja glede biološke raznolikosti u Europi i stoga želimo podići razinu svijesti o našoj prirodnoj baštini kako bi ju sačuvali za buduće naraštaje.

Udruga BIOM okuplja građane i stručnjake kako bi kroz svoje aktivnosti unaprijedila sustav zaštite prirode. Istražujemo flor i faunu diljem Hrvatske, provodimo monitoring ugroženih vrsta i staništa te educiramo širu javnost i dionike o potrebi za učinkovitom zaštitom prirodnih resursa.

Monitoring ugroženih vrsta

Udruga BIOM surađuje s relevantnim institucijama i umrežila se na nacionalnoj i međunarodnoj razini s drugim srodnim organizacijama kako bi uspješnije uvela europske standarde i dobru praksu djelovanja u području zaštite prirode i okoliša.

Ptice i ljudi

Ptice i ljudi dijele isti životni prostor i mnoge vrste ptica dio su mitologije i baštine naroda. Čovjek je kroz svoje tisućljetno djelovanje izmijenio lice Zemlje, ali je istovremeno stvorio vrijedne kulturne krajolike koji obogaćuju krajobraznu i biološku raznolikost.

Tijesnu vezu ljudi i ptica podcrtava činjenica da nekoliko vrsta ptica danas poznajemo skoro isključivo u suživotu s čovjekom, kao što su lastavice, čiope i rode.

Roda (*Ciconia ciconia*) usko je vezana uz čovjeka. Selo Čigoč u Lonjskom polju najpoznatije je selo roda u Hrvatskoj.

Bijela čiope (*Apus melba*) gnijezdi se u procjepima i rupama zvonika, starih krovova i litica.

Foto: Markus Varesvuo

Nažalost, u posljednjih 100 godina došlo je do naglih promjena u načinu upravljanja prirodnim dobrima i prostorom tako da je industrijski i civilizacijski napredak popraćen onečišćenim okolišem, uništenom prirodom i osiromašenim staništima.

Međutim, smatramo da je suživot ptica i čovjeka moguć i nužan ukoliko se pridržavamo određenih pravila u gospodarenju resursima i upravljanju prostorom.

Ptice i staništa

Ne postoji stanište na Zemlji na kojem ptice ne obitavaju; ptice nastanjuju polarna područja, pustinje, šume, močvare, prostrane travnjake, otvoreno more, najviše planine i uspjele su se prilagoditi industrijaliziranim gradskim prostorima.

Neke su ptice vrlo specijalizirane za određeni tip staništa, tako da se takve vrste mogu upotrijebiti kao pokazatelji stanja dotičnog staništa. Promjene u brojnosti i sastavu ptica poljoprivrednih staništa u Europskoj se Uniji koriste za procjenu utjecaja poljoprivredne prakse na ukupnu biološku raznolikost (*Farmland Bird Index*).

Crnoglava strnadica (*Emberiza melanocephala*), ptica poljoprivrednih krajolika jugoistočne Europe.

Foto: Tomi Muukkonen

Štekavac (*Haliaeetus albicilla*) je vršni grabežljivac te njime zaštićujemo prostrane močvare i poplavne šume u kojima obitava veliki broj vrsta biljaka i životinja.

Foto: Markus Varesvuo

Natura 2000

Europska ekološka mreža NATURA 2000 najveća je mreža zaštićenih područja na svijetu. Dio te mreže čine Područja posebne zaštite, koja su namijenjena zaštiti ptica. U Hrvatskoj je trenutno određeno preko 30 takvih područja. Svako područje zaštićuje specifične vrste, odnosno, zajednice ptica.

Međutim, preko ptica zaštićujemo i brojne druge životinje i staništa, što se naziva učinak „kišobrana“.

Više na www.natura2000.hr

Ptice i gospodarstvo

Intenzivirano gospodarenje prirodnim dobrima (drvo, ribe) te masovna uporaba pesticida i gnojiva u poljoprivredi drastično su utjecali na ptičje zajednice u Europi. Nekoć široko rasprostranjene vrste poput zlatovrane, bjelonokte vjetruše i bjeloglavog supa danas su se jedino još održale u Sredozemlju i na jugoistoku Europe gdje se zadržala ekstenzivna poljoprivreda i tradicionalni način ispaše.

Zbog toga je potrebno poticati onaj način gospodarenja koji je održiv i koji u najmanjoj mjeri utječe na prirodnu ravnotežu.

Gregula (*Puffinus yelkouan*), vrsta koja pripada skupini zovoja, ugrožena je prekomjernim izlovom ribe te može smrtno stradati na udicama parangala.

Foto: José Manuel Arcos

Bjelonokta vjetruša (*Falco naumanni*) izumrla je u mnogim europskim zemljama, a u Hrvatskoj je njeno gniježđenje utvrđeno 2010. godine. Hrani se prije svega skakavcima.

Foto: Kristijan Mandić

Usluge ekosustava

Ptice se nepravredno optužuje kao štetočine u šumarstvu, ribarstvu i poljoprivredi. Međutim, ukupna korist od ptica daleko nadmašuje štete koje mogu počinuti na lokalnoj razini.

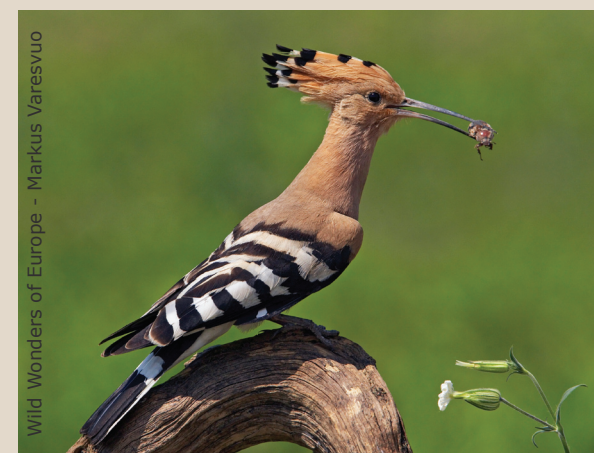
Ptice imaju ključnu ulogu u suzbijanju najezdi kukaca i glodavaca te tako besplatno i bez štetnih posljedica za okoliš pružaju općekorisnu uslugu čovjeku.

Turizam promatranja ptica

Turizam promatranja ptica zanemarena je grana turizma u Hrvatskoj. Hrvatska obiluje prirodnim vrijednostima, zaštićenim područjima i bogatom faunom ptica koju može ponuditi kao turistički sadržaj svojim gostima.

Turizam promatranja ptica na održiv način omogućuje korištenje prirodnih resursa, a s druge strane unaprjeđuje razinu zaštitu prirode.

Više na www.biom.hr.

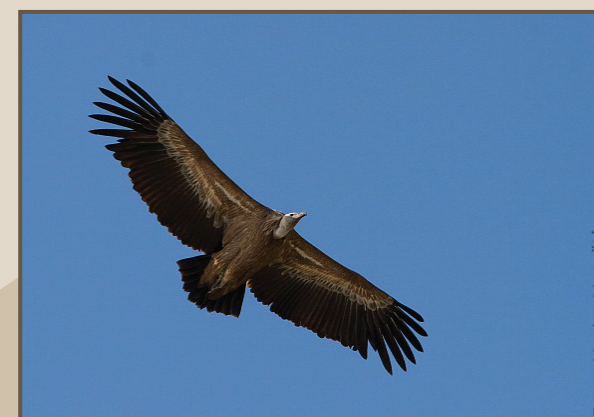

Pupavac (*Upupa epops*), ova atraktivna vrsta uobičajena je u mediteranskoj Hrvatskoj, dok je na kontinentu izuzetno rijetka.

Wild Wonders of Europe - Markus Varesvuo

Promatračnice su ključni infrastrukturni objekti za uspješno promatranje ptica.

Bjeloglavi sup (*Gyps fulvus*) turistička je atrakcija na Cresu i privlači brojne turiste promatrače.

Foto: Marko Matešić